

ŠPILJA VRANJAČA TEK SADA U TURISTIČKIM MAPAMA

Autor Nedjeljko Musulin

Ponedjeljak, 02 Rujan 2013 15:18 - Ažurirano Ponedjeljak, 02 Rujan 2013 15:27

Osim gastronomskih sadržaja, suvenira, rekreacijskih, kulturno-zabavnih i kreacijskih programa, te ugođaja u čistoj prirodi u Kotlenicama, selu u sastavu Općine Dugopolje, u dalmatinskom zaleđu, najizazovniji dio turističke ponude obitelji Punda na županijskoj (i nacionalnoj) razini je špilja Vranjača, poznata i kao iznimno značajan geomorfološki spomenik prirode ne samo u cijeloj Dalmaciji. Otkrivena je početkom 19. stoljeća i ima dvije impozantne dvorane pod zemljom na dubini i više od 107 metara, dok joj je njen ulaz na 450 metara nad morem, koji je uređen i pristupačan za sve zainteresirane ljubitelje prirode, turiste izletnike. Drugu špiljsku dvoranu, bogatiju sigama, ljepšu, atraktivniju i privlačniju, tim više što ima i plesnu i koncertnu dvoranu koja je prikladna i za poslovne susrete, likovne i glazbene radionice, otkrio je 1903. vlasnik zemljišta Stipe Punda, prošavši kroz uski stjenoviti prirodni hodnik u potrazi za ranjenim golubom, pa njegovi potomci u šali kažu kako je baš golub otkrio špilju.

Naime u drugoj dvorani špilje je uređeno devet manjih dvorana i svaka od njih ima svoje ime. Sve su prepune stalaktitima i stalagmitima, prirodnim stupovima, arkadama; raznobojne su, a neke od njih su posute kristalima te svjetlucaju. Čini se kao da je sva prirodna podzemna ljepota i raskoš Zamosorja skupljena na tom prostoru u unutarnjem dijelu špilje gdje je uređena površina na oko 8.000 metara četvornih. Uz to, uređeno je i 650 dužnih metara staza, i, sve se može proći za dva sata laganog hodanja i razgledavanja, uz tumačenje stručnog vodiča. Ukupna duljina prirodnih kanala je oko 360 metara, a konstantna temperatura u špilji je u svim godišnjim dobima ista – 15 stupnjeva Celzijevih. Svi ističu kako je tim objektom itekako

obogaćena ponuda seoskog turizma nadomak primorskih gradova, gotovo na sjevernim vratima Splita odnosno Dioklecijanova grada, središta Dalmcije.

Inače, špilja Vranjača je u svojoj povijesti triput službeno otvarana i sanirana: 1929. kada je uvedena električna rasvjeta umjesto garbitača, 1970. nakon što je obnovljena i ove godine kada je uvedena zdrava eko-rasvjeta umjesto električne. U špilji je uređeno stubište, a tik uz njih je postavljena i čvrsta užad, te je zajamčena sigurnost posjetiteljima. Tu se u novoizgrađenoj kamenoj kućici nude zanimljivi suveniri na različite motive, svježi napici, kava, prospekti, prodaju ulaznice, daju informacije, a u selu se u poljoprivrednim gospodarstvima mogu naručiti i kupiti zdrava hrana poput dalmatinskog pršuta, sira, mlijeka, pčelinjega meda, ljekovitih trava, svježega mesa... Vozila mogu doći do same špilje.

Stručni vodič Marko Punda, jedan od voditelja špilje, inače unuk Stipe i sin Mirka Punde, iz obitelji koja desetljećima skrbi nad tim zaštićenim spomenikom koji ima značajno mjesto u programu seoskog turizma za taj kraj, čineći sve kako bi posjetiteljima učinila što bolji ugođaj u ambijentu dalmatinskog krša na površini od oko 300 tisuća metara četvornih svog golemog imanja. No o zaštiti špilje još skrbe i Markova braća Branko i Vladimir, baš kako je to više od 50 godina činio njihov otac Mirko, dakako i njihova majka Iva.

ELEKTRIČA RASVJETA UVEDENA 1929. GODINE

– Nalazimo se u plesnoj i koncertnoj dvorani na 80 metara pod zemljom u špilji Vranjača, kroz čiji smo ulaz na južnoj strani ušli na 450 metara nadmorske visine. Drugu dvoranu je otkrio moj djed Stipe 1903. i od te godine seže naša obiteljska tradicija o zaštiti špilje. Zato smo 2003. obilježili 100-tu obljetnicu tog događaja, a nedavno i više osamdeset godina službenog otvaranja špilje Vranjača, u kojoj je moj pokojni otac Mirko radio 50 godina. I tada smo se prisjetili svih imena i članova naše obitelji koji su najviše skrbili nad ovim objektom, u prvom redu djeda Stipe koji je jednog dana, u potrazi za ranjenim golubom, otkrio uski prolaz kroz koji je između stijena ušao u drugu velebnu špiljsku dvoranu, što do tada nije pošlo za rukom ni skupini speleologa. Velika prekretnica se dogodila 15. prosinca 1929. kada je prvi put u špilju

ŠPILJA VRANJAČA TEK SADA U TURISTIČKIM MAPAMA

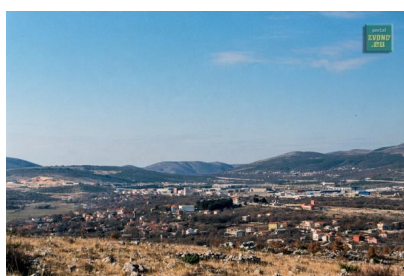
Autor Nedjeljko Musulin

Ponedjeljak, 02 Rujan 2013 15:18 - Ažurirano Ponedjeljak, 02 Rujan 2013 15:27

uvarena električna rasvjeta, opet zahvaljujući agregatu rudara Lugi Miotto. – objašnjava Marko Punda.

Podsjeća kako bi špilju Vranjaču, primjerice 1929. ili 1932. unatoč gospodarskoj krizi, godišnje posjetilo čak desetak puta više turista nego zadnjih godina ovoga stoljeća. Punda objašnjava kako je razlog tome nedostatak edukacije ljudi prema našim prirodnim vrijednostima. Primjećuje kako se posve malo govori o toj špilji, te da do sada nije bila zastupljena ni u turističkim mapama. Ipak, ističe kako je taj prirodni spomenik tek odnedavno zastupljen u udžbeniku zemljopisa za učenike VII. razreda osnovne škole što je, pak, dalo neke rezultate. Dodaje da je temeljno pitanje kako bi špilju Vranjaču trebalo što više približiti gostima jer ona tijekom godine ima prostora za više od 100.000 posjetitelja. Gostiju bi sigurno bilo znatno više da se o njenim vrijednostima više brinula lokalna vlast te da se na vrijeme u općinskom središtu Dugopolje otvorio bar turistički ured.

– Jer, špilja Vranjača nije vlasništvo samo obitelji Punda, nego cijele Hrvatske, sviju koji ju posjećuju i respektiraju ovo zajedničko bogatstvo. Strani turisti se čude kada im kažemo kako smo još prije više od 80 godina imali osvijetljenu špilju na ovim prostorima koja je danas u samom vrhu hrvatskih i europskih špilja takvog ili sličnog ranga. U to su se uvjerali mnogi posjetitelji, domaći i strani turisti, speleolozi, stručnjaci različitih profila. Iako je održavanje špilje dosta skupo, naša je obitelj ponosna na nju, posebice na djeda Stipu koji je otkrio njenu drugu

dvoranu. Do sada smo u nju uložili mnogo novca i rada kako bismo špilju u što boljem svjetlu predstavili javnosti, a prema preporuci Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva te u suradnji sa Splitsko-dalmatinskom županijom, postavili smo i novu, suvremenu eko-rasvjetu čime smo godišnje uštedjeli više od 10.000 kilovat-sati električne energije. – ističe Punda.

GRADNJA ŽIČARE DO VRHA MOSORA BRZO BI SE ISPLATILA

Što se pak tiče ideje o mogućnosti izgradnje žičare od špilje Vranjača do vrha Mosora, koju je još prije nekoliko godina pokrenuo tadašnji aktualni načelnik Općine Dugopolje Zlatko Ževrnja, Punda je uvjeren kako će se taj projekt ostvariti jednog dana. «Jer, sve što je Ževrnja u svojim (pred)izbornim kampanjama obećao ljudima, to je i ostvareno. O tome govori razvoj gospodarske zone Podi te izgradnja suvremene infrastrukture na području cijele općine, posebice općinskog središte koje od sela izrasta u grad. Ali kada bi, prije nekoliko godina netko zapitao Ževrnju: 'Gdje je to Dugopolje', on bi odgovorio: 'Pa, tu je špilja Vranjača!' E, sad nije tako, zahvaljujući zahuktalom razvoju poduzetničke zone 'Podi' koju je također pokrenuo Ževrnja, odnedavno župan splitsko-dalmatinski», primijetio je Punda.

Kako je Općina Dugopolje dobar primjer ne samo cijeloj Splitsko-dalmatinskoj županiji u gospodarskom smislu, zbog zaleta poduzetničkih zona, mnogi kažu kako nema razloga da se i ideja o izgradnji žičare špilja Vranjača - vrh Mosora ne ostvari, dakako kad za to dođu bolja vremena. Tim više što na širem prostoru ne postoji takav objekt, a uspinjača bi itekako pokrenula i ubrzala ruralni razvoj i razvoj seoskog turizma i života na širem području.

Taj bi projekt bio itekako koristan, vrijedan truda, te bi se uloženi novac brzo isplatio kroz turističku destinaciju. No sad je pitanje tko će žičarom prije na Mosor i na Biokovo te s vrhova tih planina prvi vidjeti Italiju – Dugopoljci ili Makarani.

ŠPILJA VRANJAČA TEK SADA U TURISTIČKIM MAPAMA

Autor Nedjeljko Musulin

Ponedjeljak, 02 Rujan 2013 15:18 - Ažurirano Ponedjeljak, 02 Rujan 2013 15:27

